

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

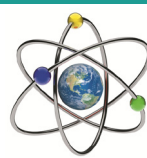
№10(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 582 sahifa,
2-oktyabr, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ashurov Ramzidin Ramazonovich – Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (Phd), dotsent

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Karimova E.G. – Sotsiologiya fanlari nomzodi, dotsent
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ashurov Ramzidin Ramazonovich – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Preschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №136361

MUNDARIJA

Raqamli oliy ta'lim boshqaruvida kommunikativ kreativlikni rivojlantirishning tashkiliy pedagogik mexanizmi	10
Mamatova Xilola Muxiddinovna	
Ta'lim jarayonida sun'iy intellektdan foydalanishning ijobiy va salbiy jihatlari: tizimli tahlil va strategik yondashuvlar	14
Zamira Nishanova	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda muloqot va ijodiy faoliyat orqali o'zini namoyon etish ko'nikmalarini shakllantirish	17
Abdug'afforova Navbahoroy Botirjon qizi	
Raqamli sivilizatsiya davrida oliy ta'limda axborot-analitik kompetensiyani shakllantirishning nazariy-pedagogik asoslari	22
Oybek Davlatov	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishda o'yin texnologiyalarining ahamiyati	27
Bekmuhammedova Muhlisa Abdusattarovna	
Jaloliddin Rumiy asarlarida komil inson va shaxsiy kamolot masalalari	33
Qodirova Madina Odiljon qizi	
Interfaol ta'lim texnologiyalari asosida o'quvchilarning ijodiy va tanqidiy fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	37
Ergasheva Shaxnoza Baxtiyor qizi	
Rhythmic Gymnastics: a Harmony of Art and Sport	42
Hurshida Murzoyeva	
Sport to'garaklari mashg'ulotlarining talaba-yoshlar jismoniy rivojlanishiga ta'siri	46
Jabborova Sevara Asroqul qizi	
Inklyuziv ta'lim sub'yektlari hamkorligini boshqarishning innovatsion pedagogik mexanizmlari	51
Kuranboyeva Ozoda Xakimovna	
Maktabdan tashqari ta'lim muhitining o'quvchilar ijtimoiy-emotsional rivojlanishiga ta'sir etuvchi pedagogik omillari	57
Mexriniso Nosirova	
Yangi O'zbekistonda maktabgacha va maktab ta'limi tizimi uchun zamonaviy pedagog kadrlar tayyorlashning rivojlanish istiqbollari	61
Sodiqova Yulduzxon Maxamat qizi	
Integrating Culture in Language Teaching and Developing Intercultural Tolerance: Pedagogical Approaches and Classroom Implications	65
Tairova Ruzakhon Umidbek qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida darsga ijobiy munosabatlarni shakllantirish va rivojlantirish texnologiyalari	71
Tursunbayeva Yulduz	
Sun'iy intellekt asosidagi adaptiv ta'lim muhitining pedagogik-psixologik nazariy asoslari	75
Xakimov Utkirbek Ilhomjon o'g'li	
O'zbek xalq cholg'ulari orkestri ijrochiligi san'atining rivojlanish tarixi va uning pedagogik ta'limdagi o'rni ...	79
Miskinova Sabina Ziyadxon qizi	
Преодоление узбекско-русской лингвокультурной интерференции при текстоворждении студентов-филологов: методический аспект	85
Тахирова Маъсуда Абдужаббор кизи	
Инновационные методы преподавания русского языка в вузах Узбекистана: развитие коммуникативной и речевой компетенции учащихся	91
Шокаримова Камола Абдуллаевна	

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida yumshoq ko'nikmalarni shakllantirishning nazariy-metodologik asoslari....	98
Yakubjonov Xasan Qahramonovich	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ilmiy-ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari	103
Umarov Xusniddin Egamboyevich	
Sport maktabi o'quvchilarida yengil atletika intervalli mashg'ulotlari yordamida chidamlilikni oshirish	107
Shuxrat Xudoyberdiyev Mamayusupovich, Abduqahhorov Nuriddin Xabibulloyevich	
O'zbek va jahon adabiyoti matnlarini qiyosiy tahlil qilishda sun'iy intellekt va kompyuter lingvistikasining o'rni	112
Sodikova Makhliyo	
Milliy va umuminsoniy qadriyatlarga asoslangan harbiy tarbiya metodlari	117
A'zamov Inom Salimjonovich	
Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining inklyuziv ta'lim sharoitida o'quvchilar bilan ishlashda STEAM yondashuvidan foydalanish metodikasini takomillashtirish	121
Abidjanova Vasila To'likinovna	
Kommunikativ topshiriqlar asosida ingliz tilida gapirish ko'nikmasini rivojlantirishning metodik imkoniyatlari	129
Prenova Gulsara Barlikbayevna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining pedagogik nutqiy kompetentligini rivojlantirishning nazariy asoslari	134
Meyliqulova Manzura Abdullayevna	
Kasbiy ta'lim sifatini boshqarishda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish	138
Ne'matova Zarina Furqat qizi	
Kimyoning asosiy tushuncha va qonunlarini aksiomatik asosda talqin qilishning ilmiy-pedagogik ahamiyati	141
Kamolova Nargiza Ibragimovna	
Моделирование процесса формирования патриотизма у курсантов на основе культурного наследия казахской и узбекской интеллигенции	147
Малдыбаев Куандик Бекбауович	
Bo'lajak tarjimonlarda mumtoz asarlardagi leksik-frazeologik birliklarni tarjima qilish kompetensiyasini shakllantirish ("Firdavs ul-iqbol" asari misolida)	152
Borasulova Dilnoza Dilmurodjon qizi	
WHY I+1 is Not the ZPD: Reassessing Input-Based and Sociocultural Accounts of EFL Development	155
Sattarova Zulxumor Nodirbek kizi	
Лингвометодическая компетенция учителя русского языка: генезис понятия и структура в современной педагогической науке	159
Икрамова Мунира Маруфжановна	
Kasbiy axloq va pedagogik madaniyat masalasini tadqiq etishda ilmiy tadqiqot metodlarining o'rni va vazifalari	163
Kazakov Shavkat Norqobilovich	
Kichik maktab yoshidagi bolalar nutq faoliyatida ijtimoiy muhitning psixologik roli	168
Shadiyev Feruz Djaxonovich	
Intellektida nuqsoni bo'lgan kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning so'z boyligini boyitishda o'yin texnologiyasidan foydalanish	173
Xolmuxamedova Zilola Azimovna	
PIRLS xalqaro baholash dasturida matn bilan ishlashning asosiy turlari va ularni boshlang'ich ta'limda qo'llash metodikasi	178
Yusupova Gulshiraxan Zinatdinovna	
Ona tili ta'limida sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish orqali o'qituvchilarning kasbiy mahoratini oshirish	183
Toshmatova Yulduz Olloqulovna	
Kompetentlikka asoslangan ta'limda pedagogning kasbiy madaniyatining o'rni	190
Xojamov Ilhomjon Rahmonaliyevich	

Boshlang'ich ta'limda darslik va o'quv lug'atlari integratsiyasi asosida o'quvchilarning lingvistik-kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	195
Ergasheva Tuyg'unoy Shavkatjon qizi	
Bo'lajak musiqa ta'limi o'qituvchilarining raqamli-pedagogik kompetensiyasini rivojlantirishning integrativ-metodik modelini takomillashtirish	201
Ataboyeva Muxlisa Azimjon qizi	
Raqamli ta'lim nazariyasi va metodikasi asosida oliy ta'lim pedagoglarining kasbiy faoliyatini takomillashtirish.....	209
Choriyeva Lobar Fayzullo qizi, Safarov Azamat Rasul o'g'li	
Inklyuziv ta'limda o'quvchilarning individual ehtiyojlarini aniqlash va ularga mos pedagogik yondashuvlarni tashkil etish	214
Avazova Ozoda Ashurali qizi	
Integrativ yondashuv asosida talabalarining kreativ faoliyatini rivojlantirishning pedagogik texnologiyalari ...	219
Abdusabirova Laylo Azizjon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining imloviy savodxonligini oshirish usullari	224
Ashurova Zilolaxon Baxodir qizi	
Boshlang'ich ta'limda Jeopardylabs platformasi asosidagi o'yin-topshiriqlarning dars samaradorligidagi ahamiyati.....	229
Atayeva Baxrinisa Abduvaxidovna	
Tasviriy san'at talabalarida perseptiv qobiliyatlarni rivojlantirishning pedagogik-psixologik asoslari	233
Bazarova Muyassarxon Maxamadyusubovna	
What Trainee English Teachers Notice in AI-Generated Assessment Tools: Fault Detection in Two Tesol Cohorts	238
Dildora Kdirbayeva	
Zamonaviy didaktik vositalar asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmi.....	246
Ergasheva Ma'mura Suyunovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida "Ilk qadam" milliy o'quv dasturi asosida bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashning pedagogik asoslari.....	250
Ergasheva Umrinisso Komilovna	
Aqli zaif bolalarda kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishning diagnostik mezonlari va ko'rsatkichlari ...	254
Hamraqulova Durdona Dilshod qizi	
Parent Preparation for Meaningful Participation in Inclusive Education.....	258
Muazzam Bakhtierovna Abdurakhmanova	
Oliy ta'limning nofilologik yo'nalishlarida til ta'limi darsliklari mazmunini bosqichma-bosqich loyihalash	262
Muxamedova Muhlisa Avazjon qizi	
Interyer dizayn ta'limida sun'iy intellekt: bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirish metodikasi.....	268
Rustamov Kamoliddin Ziyodulla o'g'li	
Differences Between Professional and Amateur Boxing	273
Shuhrat Dilmuradov	
Лингводидактический потенциал интерактивного обучения в развитии речевой компетенции пятиклассников.....	277
Ергашева Эльвира Владимировна	
Теория, метод и профессиональное действие: пути модернизации дисциплины "Методика преподавания родного языка" в педагогическом вузе.....	281
Шоира Баймурадовна Бабаева	
Yozma nutq kompetensiyasini rivojlantirishga yo'naltirilgan kognitiv-grafomotor mashqlar tizimi	285
Rashidova Saida Ravshonbek qizi	
4-sinf o'qish savodxonligi darslarida o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatini shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari	289
To'xtaxo'jayeva Shaxnoza Muhammadumar qizi	

Ingliz tilini o'qitishda formativ baholash tizimini takomillashtirishning pedagogik asoslari	294
<i>Allayarova Muhabbat Xudayarovna</i>	
Pedagogical Conditions for Establishing an Integrative Approach to Developing Students' Didactic Competence	300
<i>Orazova F. O.</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida empatik liderlikka asoslangan boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish	306
<i>Umarova Moxinur Shukuroxunovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining pedagogik faoliyatini metodik loyihalashning zamonaviy holati va mavjud muammolari.....	312
<i>Temirova Shahloxon Xoshimjon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida lingvistik tafakkurni rivojlantirishning kognitiv-lingvodidaktik asoslari	317
<i>Abdullayeva Dilovar Bahrullayevna</i>	
"Avesto" ta'limotida ma'naviy-axloqiy qarashlarning pedagogik xususiyatlari	321
<i>Aliyev Islambek Tursinbayevich, Ibragimova Farangiza Oybekjon qizi</i>	
O'quvchilarda milliy tuyg'ularni shakllantirishning ilmiy – pedagogik asoslari	326
<i>Begmatova Nasiba Safarbayevna</i>	
Fizikadan nostandart va olimpiada masalalarini yechish orqali o'quvchilarning muhandislik kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi.....	330
<i>Jo'rayev Farxod Isroilovich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda divergent-kasbiy fikrlash kompetensiyasini shakllantirishda kreativ yondashuvning didaktik imkoniyatlari.....	338
<i>Xolbo'tayeva Dilfuza Usmon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida vaqtni boshqarish kompetensiyalarini shakllantirishda mustaqil ta'lim topshiriqlarining pedagogik imkoniyatlari.....	346
<i>Norova Nargiza Xalmamat qizi</i>	
Katta yoshdagi ayollarda metabolik salomatlikni yaxshilashga yo'naltirilgan sog'lomlashtiruvchi jismoniy mashg'ulotlar metodikasi	350
<i>Ruziyeva Raxima Bobojonovna</i>	
Technology-Integrated English Writing Instruction: a Tpack-Based Approach to Competence Development.....	357
<i>Omonova Maftuna Shermatovna</i>	
Disleksiyali o'quvchilar bilan individual ishlashning psixologik-pedagogik asoslari	362
<i>Toshpo'latova Go'zal Fayzullo qizi</i>	
Maktab o'quvchilarini jismoniy va ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda o'lkashunoslik-turistik faoliyatning integrativ pedagogik modeli (Qashqadaryo viloyati misolida).....	366
<i>Yodgorov Mansurjon Abduraximovich</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalaridan ingliz tili ta'limida foydalanishning ahamiyati	372
<i>Buriyeva Zarnigor Tolibjonovna</i>	
Ko'p qirrali figuralarni o'rgatishda raqamli platformalardan yoki dasturlardan o'rganish metodikasi	376
<i>Uraimova Durdona Baxodirjon qizi</i>	
O'zbekiston va Amerika Qo'shma Shtatlari ta'lim tizimida maktab boshqaruvining innovatsion mexanizmlarini qiyosiy tahlil qilish	381
<i>Jamolov Fazliddin Nuriddin o'g'li</i>	
Sun'iy intellektli o'quv vositalarini yaratuvchi ta'lim muhitlarining qiyosiy tahlili.....	387
<i>Sadikova Dilshoda Aminjon qizi</i>	
Bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglarida mediatarbiya orqali tanqidiy fikrlashni rivojlantirish metodikasi...	392
<i>Umirzoqova Malika Mamadi qizi</i>	
Kasbiy ta'lim o'quvchilarining liderlik kompetentligini raqamli kollaborativ faoliyatda rivojlantirish bo'yicha xorijiy yondashuvlar.....	397
<i>Sanayeva Sogdiana Ziyadullayevna</i>	

Bo'lajak o'qituvchilarda raqamli ijodkorlikni shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari	403
<i>Sotbarova Dilfuza Ilhom qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ingliz tilida produktiv muloqot ko'nikmalarini akmeologik yondashuv va storytelling texnologiyasi asosida rivojlantirish metodikasini takomillashtirish.....	409
<i>Turdiyeva Feruza Sobirjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida individual yondashuvning yetishmasligi va ta'lim sifatiga ta'siri.....	417
<i>Xushnazarova Ma'mura Nodirovna, Mannopova Nilufar Ziyovuddin qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotida pedagogik baholash va psixologik tashxis: farqlanishi va tarbiyachi kasbiy vakolatining chegaralari	422
<i>Зайнутдинова Дилобар Нуритдиновна</i>	
Geometriya o'qitish metodikasini takomillashtirishda turk geometriyasi masalalarini yechish usullaridan foydalanishning ahamiyati.....	429
<i>Imomnazarova Nurjaxon Toktaboyevna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	436
<i>Otahanova Manzura G'ofurovna</i>	
Predikativlik - umumlingvistik qonuniyat (ingliz, fransuz va o'zbek tillari misolida).....	441
<i>Kurbanova Raxima Abdullayevna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalashning ahamiyati	450
<i>Eshmuratova Gauxar Maxsudovna</i>	
Badiiy matnlar asosida talabalarining lingvomadaniy kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	455
<i>Ochilxonov Abduljalolxon Davron o'g'li</i>	
O'qituvchining kasbiy faoliyatida oilaviy omilning ijtimoiy-psixologik ahamiyati.....	461
<i>Turdimatova Elnaza Erkinjon qizi</i>	
Pedagogik amaliyot pedagogik otm talabasi uchun ijtimoiy, kasbiy moslashuv maktabi sifatida	465
<i>Choriyeva Mehribonu Baxtiyor qizi</i>	
Implementing Competency-Based Education (CBE) in English Language Teaching: Principles, Frameworks, and Performance-Based Assessment.....	470
<i>Erkinova Lutfiya Qudratovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda kasbiy-pedagogik madaniyatni rivojlantirish texnologiyasi	474
<i>Giyasova Mushtariy Abdiganiyevna</i>	
Ta'lim samaradorligini ta'minlashda axborot ta'lim resurslari imkoniyatlari.....	477
<i>Qurbonova Nafisa Ilxom qizi, Meyliyeva Shahodat Ulug'bek qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida inklyuziv ta'limni tashkil etishning pedagogik shart-sharoitlari.....	481
<i>Umarova Marg'uba Ulug'bek qizi</i>	
Alaliyali bolalarda nutqkompetensiyasini rivojlantirishning neyrokognitiv multimodal texnologiyalari	484
<i>Usarova Madina Odil qizi</i>	
Raqamli avlodda "4K" kompetensiyalarini rivojlantirishda pedagogik-didaktik imkoniyatlari	489
<i>Haqnazarova Sarvina Kuvat qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida qat'iyatlilik, mas'uliyat, sabr-toqat, mustaqillik va maqsadga intiluvchanlikni tarbiyalash	492
<i>Ma'rufjonova Rohila Lutfulla qizi</i>	
Talabalarda sog'lom turmush tarzi va hayotiy ko'nikmalarni rivojlantirishning didaktik jihatlarini	497
<i>Otanazarova Anora Og'aboy qizi</i>	
Talabalar jismoniy faolligini oshirishda sog'lom turmush tarzi, motivatsiya va kompetensiyaviy yondashuvning integratsiyasi.....	502
<i>Sirojov Otajon Orifjonovich</i>	
Maktabda sport tadbirlarini tashkil qilish va o'tkazish texnologiyasi	507
<i>Urinova Firuza Azimovna</i>	
Katta yoshdagi ingliz tili o'rganuvchilarining kognitiv kompetensiyalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan individual ta'lim trayektoriyalarini loyihalashning nazariy-metodik asoslari	512
<i>Yoqubjanova Diyora Dilshodbek qizi</i>	

Ta'lim platformalaridan foydalanish asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining funksional savodxonligini rivojlantirish imkoniyatlari.....	518
Oynabekova Sojida Akbar qizi	
Shaxsga yo'naltirilgan o'qitish tizimida pedagogik monitoringning tarkibiy tuzilmasi va mazmunini takomillashtirish.....	524
Choriyeva Z. T., Tog'ayeva Shahrizoda	
Maxsus pedagogika fanlarida nazariya va amaliyot uyg'unligini ta'minlash usullari hamda texnologiyalari...	529
Maqsudova Nodira Alijonovna	
Nutqida nuqsoni bo'lgan bolalarning bog'langan nutqini rivojlantirishda kreativ storytelling texnologiyasidan foydalanish.....	534
Keldiyarova Vazira Botirovna	
Ta'lim tizimida iqtisodiy savodxonlikni rivojlantirishning nazariy-tarixiy evolyutsiyasi va metodologik asoslari.....	540
Sharipova Go'zal Jumanazar qizi	
Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarida kreativlikni rivojlantirish samaradorligi	544
Soliyeva Shoir Abdurashitovna	
Talabalarning psixoemotsional barqarorligini ta'minlovchi hissiyotlarni boshqarish mexanizmlari	552
Musinova Nozira Mirzadjanovna	
Ta'lim tizimini boshqarishda boshqaruv tamoyillarining o'rni va ahamiyati	557
Rajabova Nargiza Ahmadovna	
Alfa avlodida qadriyatlar rivojlanishida sun'iy intellekt vositalaridan foydalanishning ijobiy va salbiy jihatlari	563
Jo'rayeva Difuza Abdug'aniyevna	
Boshlang'ich ta'limda kreativ fikrlashni rivojlantirishning innovatsion pedagogik texnologiyalari	569
Jumayeva Muxlisa Shokir qizi	
Tarkibida azot, oltingugurt va fosfor saqlagan ligandlarda silikagel matritsasiga nokovalent immobillangan 3d-metallar kompleks birikmalari sintezi	575
Xudoyorova Nilufar Qaxramon qizi	

TA'LIM PLATFORMALARIDAN FOYDALANISH ASOSIDA BOSHLANG'ICH SINFLAR O'QUVCHILARINING FUNKSIONAL SAVODXONLIGINI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI

Oynabekova Sojida Akbar qizi

Jizzax davlat pedagogika universiteti magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada ta'lim platformalari vositasida boshlang'ich sinf o'quvchilarining funksional savodxonligini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari yoritilgan. Funksional savodxonlik o'quvchining bilimlarini hayotiy vaziyatlarda qo'llashi, axborotni izlash, anglash, tahlil qilish va amaliy faoliyatda qo'llay olish qobiliyati sifatida ochib berilgan. Ta'lim platformalarining elektron matn, interaktiv topshiriq, multimedia, test va tezkor fikr-mulohaza imkoniyatlari tizimlashtirilgan. Tadqiqotda nazariy, qiyosiy tahlil, modellashtirish, kuzatish va pedagogik tajriba metodlaridan foydalanish asoslangan. Natijada funksional savodxonlikni rivojlantirishning motivatsion, axborot-kognitiv, amaliy-faoliyatli va refleksiv yo'nalishlarini qamrab oluvchi model taklif etilgan.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, funksional savodxonlik, ta'lim platformasi, raqamli ta'lim, o'qish savodxonligi, axborot bilan ishlash, interaktiv topshiriq, raqamli resurs, amaliy faoliyat, pedagogik model.

Abstract: This article highlights the pedagogical opportunities for developing the functional literacy of primary school students through educational platforms. Functional literacy is revealed as the student's ability to apply knowledge in life situations, to search for, understand, analyze, and apply information in practical activities. The capabilities of educational platforms for electronic text, interactive tasks, multimedia, testing, and quick feedback are systematized. The study is based on the use of theoretical, comparative analysis, modeling, observation, and pedagogical experiment methods. As a result, a model was proposed covering motivational, information-cognitive, practical-activity, and reflexive directions for the development of functional literacy.

Key words: primary education, functional literacy, educational platform, digital education, reading literacy, information management, interactive task, digital resource, practical activity, pedagogical model.

Аннотация: В данной статье освещаются педагогические возможности развития функциональной грамотности учащихся начальных классов посредством образовательных платформ. Функциональная грамотность раскрывается как способность учащегося применять свои знания в жизненных ситуациях, искать, понимать, анализировать информацию и применять ее в практической деятельности. Систематизированы возможности образовательных платформ в виде электронных текстов, интерактивных заданий, мультимедиа, тестов и быстрой обратной связи. В исследовании обосновано использование методов теоретического, сравнительного анализа, моделирования, наблюдения и педагогического эксперимента. В результате предложена модель, охватывающая мотивационное, информационно-когнитивное, практико-деятельностное и рефлексивное направления развития функциональной грамотности.

Ключевые слова: начальное образование, функциональная грамотность, образовательная платформа, цифровое образование, грамотность чтения, работа с информацией, интерактивное задание, цифровой ресурс, практическая деятельность, педагогическая модель.

KIRISH

Bugungi davrda ta'lim tizimining raqamli yangilanishi o'quvchilardan faqat nazariy bilimlarni o'zlashtirishni emas, balki mazkur bilimlarni turli kundalik sharoitlarda mustaqil ravishda tatbiq eta olish imkonini beruvchi amaliy malakalarni rivojlantirishni ham talab etmoqda. Xususan, boshlang'ich ta'lim bosqichida o'quvchining

mutolaa qilish, yozma nutqdan foydalanish, axborotni tushunish, berilgan savollarga javob qaytarish, o'z qarashlarini bayon etish, taqdim etilgan ma'lumotlar asosida umumlashma hosil qilish hamda kundalik hayotga oid vaziyatlarda maqbul yechim tanlash ko'nikmalarini izchil shakllantirish alohida dolzarblik kasb etmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi PF-5712-son "O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Farmonida ta'lim sifatini oshirish, zamonaviy pedagogik va raqamli texnologiyalarni ta'lim jarayoniga keng joriy etish hamda o'quvchilarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish ustuvor vazifalar sifatida belgilangan ^[1].

Funksional savodxonlik tushunchasi an'anaviy savodxonlikka nisbatan keng qamrovli mazmunni ifodalab, o'quvchining o'qish va yozish malakalarini amaliy hayotiy talablar bilan uyg'unlashtirishni anglatadi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-son "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risidagi Farmonida raqamli texnologiyalarni ta'lim jarayoniga keng joriy etish, zamonaviy elektron ta'lim resurslarini rivojlantirish hamda ta'lim oluvchilarning raqamli ko'nikmalarini takomillashtirish muhim vazifalar sifatida belgilangan ^[2].

Xalqaro ilmiy izlanishlarda ham o'qish savodxonligi matnni oddiy tarzda mutolaa qilishdan ko'ra ancha keng qamrovli jarayon sifatida talqin etiladi. Jumladan, PISA konsepsiyasida o'qish savodxonligi matn mazmunini anglash, undan amaliy foydalanish, uni tahliliy baholash, fikr yuritish hamda muayyan maqsadlarga erishish yo'lida matn bilan faol va ongli ravishda ishlash ko'nikmalarini qamrab oladi.

Hozirgi raqamli axborot makonida mazkur jarayon elektron, raqamli hamda multimodal materiallarni o'rganish va ulardan foydalanishni ham o'zida mujassamlashtiradi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmonida ta'lim sifatini oshirish, zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan samarali foydalanish, yoshlarning bilim va ko'nikmalarini rivojlantirish hamda ta'lim tizimini raqamlashtirishga alohida e'tibor qaratilgan ^[3].

Mazkur yondashuv nuqtayi nazaridan, ta'lim platformalaridan foydalanish boshlang'ich sinf o'quvchilariga turli ko'rinishdagi axborot manbalari, jumladan, matn, tasvir, jadval, diagramma, audio, videomateriallar va interfaol topshiriqlar bilan ishlash imkoniyatini yaratadi. OECD tomonidan ishlab chiqilgan PISA 2022 Assessment and Analytical Frameworkda o'quvchilarning bilimlarni real hayotiy vaziyatlarda qo'llashi, axborotni tahlil qilishi, muammolarni hal etishi va mustaqil xulosa chiqarishi funksional savodxonlikning muhim tarkibiy jihatlari sifatida yoritilgan ^[4].

Tadqiqotning maqsadi ta'lim platformalaridan foydalanish asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining funksional savodxonligini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlarini aniqlash va ularni ta'lim jarayoniga tatbiq etishning metodik asoslarini ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqotning obyekti boshlang'ich ta'lim jarayonida o'quvchilarning funksional savodxonligini rivojlantirish jarayoni hisoblanadi.

Tadqiqotning predmeti ta'lim platformalari asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining funksional savodxonligini rivojlantirish mazmuni, shakllari, metodlari va pedagogik vositalaridan iborat.

Tadqiqotning vazifalari quyidagilardan iborat:

- funksional savodxonlikning boshlang'ich ta'limdagi pedagogik mohiyati va mazmunini belgilash;
- ta'lim platformalarining funksional savodxonlikni shakllantirish va takomillashtirishdagi didaktik salohiyatini aniqlash;
- raqamli topshiriqlarni funksional savodxonlikning tarkibiy komponentlari bilan uyg'unlashtirish;
- o'quvchilarning funksional savodxonlik darajasini aniqlashga xizmat qiluvchi mezon va indikatorlarni ishlab chiqish;
- ta'lim platformalaridan foydalanish asosida funksional savodxonlikni rivojlantirishning metodik modelini ishlab chiqish va taklif etish.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mavzuga oid ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, funksional savodxonlik, o'qish savodxonligi hamda raqamli ta'lim vositalaridan foydalanish masalalari xorijiy va mahalliy tadqiqotchilar tomonidan turli yo'nalishlarda o'rganilgan. Xususan, OECD tadqiqotlarida funksional va o'qish savodxonligi o'quvchining egallagan bilim va ko'nikmalarini real hayotiy vaziyatlarda qo'llashi, axborotni tushunishi, tahlil qilishi, baholashi hamda mustaqil xulosa chiqarishi bilan bog'liq kompetensiyalar majmui sifatida yoritilgan ^[4–7].

UNESCO tadqiqotlarida raqamli ta'lim platformalarining ta'lim resurslaridan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish, interfaol ta'lim muhitini shakllantirish hamda o'quvchilarning mustaqil ta'lim faoliyatini qo'llab-quvvatlashdagi ahamiyatiga alohida e'tibor qaratilgan ^[8–9]. Mazkur yondashuvlar ta'lim platformalaridan foyda-

lanishni nafaqat texnologik vosita, balki o'quvchilarning bilim va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiluvchi didaktik imkoniyat sifatida baholashga asos bo'ladi.

Mahalliy tadqiqotlarda ham boshlang'ich sinf o'quvchilarining funksional savodxonligini shakllantirish, o'quv faoliyatining maqsad va mazmunini belgilash, amaliy topshiriqlardan foydalanish hamda erishilgan natijalarni baholash masalalariga e'tibor qaratilgan. Jumladan, N. A. Mirxalilova tadqiqotida boshlang'ich sinf o'quvchilarida funksional savodxonlikni tashkil etishning pedagogik jihatlari yoritilgan ^[10].

Mavjud ilmiy tadqiqotlardan farqli ravishda, mazkur tadqiqotda ta'lim platformalaridan foydalanish asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining funksional savodxonligini rivojlantirish masalasi kompleks yondashuv asosida ko'rib chiqiladi. Bunda raqamli topshiriqlarni funksional savodxonlikning tarkibiy komponentlari bilan uyg'unlashtirish, o'quvchilarning axborotni izlash, anglash, tahlil qilish, amaliy vaziyatlarda qo'llash va refleksiv baholash ko'nikmalarini rivojlantirish hamda ushbu jarayonning metodik modelini ishlab chiqishga alohida e'tibor qaratiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida funksional savodxonlikni rivojlantirish tizimli, faoliyatga asoslangan, shaxsga yo'naltirilgan hamda amaliy yondashuvlar negizida tashkil etildi. Ushbu yondashuvlar o'quvchining bilimlarni tayyor shaklda o'zlashtirishidan ko'ra, ularni mustaqil izlanish va faol amaliy jarayon orqali egallashi hamda turli hayotiy vaziyatlarda samarali tatbiq etishiga yo'naltiriladi.

OECDning PISA 2022 Results. Volume I hisobotida ta'lim natijalarini baholashda o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini real hayotiy vaziyatlarda qo'llay olish darajasi, ta'limdagi tenglik hamda o'quvchilarning funksional imkoniyatlarini rivojlantirish muhim mezonlar sifatida yoritilgan ^[5].

Tadqiqotning nazariy-metodologik poydevorini pedagogika, boshlang'ich ta'lim metodikasi, raqamli pedagogika, funksional savodxonlik va o'qish savodxonligi yo'nalishlarida shakllangan ilmiy-nazariy qarashlar va konseptual yondashuvlar tashkil etadi. OECDning mazkur tadqiqotida o'qish savodxonligi o'quvchining matnni tushunishi, undan mazmunli foydalanishi, axborotni tahlil qilishi, baholashi va o'z maqsadlariga erishish uchun undan samarali foydalanish qobiliyati sifatida tavsiflangan ^[6].

Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlardan foydalanish belgilandi:

1. **Nazariy o'rganish va tahlil** - funksional savodxonlik, raqamli ta'lim hamda ta'lim platformalaridan foydalanishning ilmiy-nazariy va metodik jihatlari tadqiq etish maqsadida;
2. **Qiyosiy tahlil** - an'anaviy hamda raqamli topshiriqlarning didaktik imkoniyatlarini o'zaro solishtirish va farqli jihatlari aniqlash uchun;
3. **Pedagogik modellash** - ta'lim platformalari vositasida funksional savodxonlikni rivojlantirishning tarkibiy-tuzilmaviy modelini shakllantirish maqsadida;
4. **Kuzatish metodi** - o'quvchilarning raqamli topshiriqlarni bajarish jarayonidagi ishtiroki, mustaqil faoliyati va amaliy ko'nikmalarini o'rganish uchun;
5. **Diagnostik topshiriqlar** - o'quvchilarning matnni anglash, zarur axborotni izlab topish, uni tahlil qilish, amaliyotda qo'llash va tegishli xulosaga kelish darajasini aniqlash maqsadida;
6. **Pedagogik tajriba-sinov** - ishlab chiqilgan metodikaning amaliy natijadorligi va ta'lim jarayonidagi samaradorligini aniqlash uchun.

Funksional savodxonlikni baholashda o'quvchining axborotni tushunishi va undan zarur ma'lumotlarni ajratib olishi, turli axborotlarni tahlil va taqqoslay olishi, bilimlarini real hayotiy vaziyatlarda qo'llashi hamda o'z faoliyati natijalarini baholay olishi muhim ko'rsatkichlar sifatida qaratiladi ^[7].

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari ta'lim platformalaridan foydalanish boshlang'ich sinf o'quvchilarining funksional savodxonligini rivojlantirish uchun keng pedagogik va didaktik imkoniyatlarni yuzaga keltirishini ko'rsatdi.

Birinchi imkoniyat - hayotiy vaziyatlarni raqamli muhitda aks ettirish. Jumladan, xarid jarayoni, yo'l harakati, kun tartibi, ob-havo ma'lumotlari, jadval, e'lon, menyu, transport qatnovi yoki kitob tanlash bilan bog'liq amaliy topshiriqlarni taqdim etish mumkin. Bunday vazifalarni bajarish davomida o'quvchi o'qish, hisoblash, ma'lumotlarni tahlil qilish va maqbul qaror qabul qilish ko'nikmalarini kompleks tarzda qo'llaydi.

Ikkinchi imkoniyat - turli shakldagi axborotlar bilan ishlash ko'nikmasini shakllantirish. Ta'lim platformalarida matn bilan bir qatorda tasvir, audio, videolavha, jadval va grafik materiallardan foydalanish imkoniyati

mavjud. Bu esa o'quvchiga axborotni turli formatlarda qabul qilish, ularni o'zaro bog'lash va mazmuniy aloqadorligini aniqlash imkonini beradi.

Uchinchi imkoniyat - interfaol topshiriqlar vositasida o'quvchining mustaqil faoliyatini faollashtirish. Test savollari, moslikni aniqlash, ketma-ketlikni belgilash, bo'sh qoldirilgan qismlarni to'ldirish, tasvir asosida xulosa shakllantirish, savollar tuzish hamda matndan dalillarni aniqlashga yo'naltirilgan topshiriqlar o'quvchining faol ishtirokini rag'batlantiradi.

To'rtinchi imkoniyat - tezkor qayta aloqa mexanizmini ta'minlash. Raqamli platformalar yordamida topshiriq yakunlangach, uning natijasini darhol ko'rish, aniqlangan xatolarni tahlil qilish va vazifani qayta bajarish imkoniyati yaratiladi. Mazkur jarayon o'quvchining o'z faoliyatini nazorat qilishi, natijalarini baholashi va refleksiv ko'nikmalarini takomillashtirishiga yordam beradi.

Beshinchi imkoniyat - individual ta'lim yo'nalishini shakllantirish. O'quvchilarning bilim va tayyorgarlik darajasi bir xil bo'lmaganligi sababli, ular uchun murakkablik jihatidan tabaqalashtirilgan topshiriqlarni ishlab chiqish mumkin. Xususan, boshlang'ich bosqichda ma'lumotni aniqlash, keyingi bosqichda uni qiyoslash va yuqori bosqichda real hayotiy vaziyatda qo'llashga qaratilgan vazifalardan foydalanish mumkin.

Oltinchi imkoniyat - fanlararo aloqadorlikni kuchaytirish. Funksional savodxonlikni rivojlantirish faqat o'qish darslari doirasida amalga oshirilmaydi. O'qish, ona tili, matematika, tabiiy fanlar va tarbiyaviy mazmundagi topshiriqlarni yagona raqamli ta'lim muhitida uyg'unlashtirish orqali o'quvchilarning egallagan bilimlarini turli amaliy vaziyatlarda qo'llash qobiliyatini rivojlantirish mumkin.

Ommaviy raqamli ta'lim platformalari ta'lim resurslaridan keng foydalanish, turli formatdagi axborotlarni integratsiyalash, interfaol va amaliy topshiriqlarni tashkil etish, o'quvchilarga tezkor qayta aloqa taqdim etish, ta'limni individuallashtirish hamda fanlararo bilimlarni yagona raqamli muhitda uyg'unlashtirish orqali ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi [8].

Ta'lim platformalaridan foydalanish orqali funksional savodxonlikni rivojlantirish jarayonini quyidagi izchil bosqichlar asosida tashkil etish maqsadga muvofiq: muammoli holatni yuzaga keltirish - raqamli axborotni qabul qilish - zarur ma'lumotni izlab topish - axborotni anglash va tahliliy qayta ishlash - amaliy topshiriqni bajarish - olingan natijani nazorat qilish - o'z faoliyatini refleksiv baholash.

Mazkur izchillik o'quvchining bilimni shunchaki o'zlashtirishidan uni amaliy faoliyatda qo'llashgacha bo'lgan jarayonini aks ettirib, funksional savodxonlikning nazariy bilimlarni hayotiy va o'quv-amaliy vaziyatlarda tatbiq etish mexanizmini ifodalaydi (1-jadval).

1-jadval: Funksional savodxonlikni rivojlantirishga mo'ljallangan raqamli topshiriqlar tizimi

Funksional yo'nalish	Raqamli topshiriq	Shakllantiriladigan faoliyat
Axborotni topish	Matndan kerakli ma'lumotni aniqlash	Izlash
Axborotni tushunish	Matn va rasm mazmunini izohlash	Anglash
Taqqoslash	Ikki ma'lumotni solishtirish	Tahlil
Amaliy qo'llash	Hayotiy vaziyatga yechim topish	Qo'llash
Muammoni hal qilish	Muammoli topshiriqni bajarish	Qaror qabul qilish
Xulosa chiqarish	Berilgan ma'lumot asosida fikr bildirish	Umumlashtirish
Refleksiya	O'z javobini baholash	O'zini nazorat qilish

Ushbu topshiriqlarni ta'lim platformalariga joylashtirish jarayonida ularning murakkablik darajasini izchil va bosqichma-bosqich oshirib borish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Funksional savodxonlikni rivojlantirishda asosiy e'tibor o'quvchiga ko'p miqdorda topshiriq berishga emas, balki topshiriq mazmunini real hayotiy vaziyatlar bilan uyg'unlashtirishga qaratilishi lozim. Shu bois raqamli platformalardan foydalanishning pedagogik natijadorligi texnologiyaning o'zidan ko'ra, undan ko'zlangan metodik maqsad va foydalanish usuliga ko'proq bog'liq.

Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun raqamli topshiriqlarni yaratishda ularning yosh va individual xususiyatlari, matnning hajmi va mazmuniy murakkabligi, til birliklarining sodda hamda tushunarli ifodalanishi, vizual materiallarning ravshanligi, topshiriqlarning izchilligi va o'quvchining ularni mustaqil bajarish imkoniyatlari inobatga olinishi lozim. Boshlang'ich ta'limda raqamli resurslarni ishlab chiqish va ulardan foydalanishda o'quvchilarning yoshiga mosligi, mazmunning tushunarligi, foydalanish qulayligi hamda mustaqil ta'lim olish imkoniyatlarini hisobga olish raqamli ta'limning samaradorligini ta'minlovchi muhim omillardan biridir [9].

Ta'lim platformalaridan foydalanishda faqat test natijalariga tayanish funksional savodxonlikning barcha jihatlarini to'laqonli baholash imkonini bermaydi. Zero, funksional savodxonlik axborotni izlab topish bilangina

cheklanmay, uni anglash, tahlil qilish, baholash, amaliy faoliyatda qo'llash va qabul qilingan qarorni dalillar asosida izohlash qobiliyatlarini ham qamrab oladi. Shu sababli baholash jarayonida test topshiriqlari bilan bir qatorda amaliy vazifalar, ochiq turdagi savollar, muammoli holatlar, loyiha elementlari hamda refleksiv topshiriqlardan kompleks foydalanish maqsadga muvofiqdir.

Tadqiqot doirasida ishlab chiqilayotgan modelning konseptual tuzilmasi o'zaro uzviy aloqador bo'lgan to'rtta blok asosida tavsiflanadi:

1. **Motivatsion-maqsadli blok** - funksional savodxonlikni takomillashtirishning asosiy maqsadlarini belgilash, o'quv motivatsiyasini shakllantirish hamda ta'limiy ehtiyojlarni aniqlashni nazarda tutadi.
2. **Mazmuniy-kognitiv blok** - matnli va multimodal axborot, hayotiy-amaliy vaziyatlar, savol-topshiriqlar hamda muammoli vazifalar mazmunini tanlash, tizimlashtirish va o'quv jarayoniga kiritishni qamrab oladi.
3. **Texnologik-amaliy blok** - ta'lim platformalari, interfaol topshiriqlar, multimedia vositalari, raqamli baholash topshiriqlari, hamkorlikka asoslangan faoliyat hamda individual vazifalardan maqsadli foydalanishni ta'minlaydi.
4. **Diagnostik-refleksiv blok** - o'quvchilarning ta'limiy natijalarini aniqlash, belgilangan mezon va ko'rsatkichlar asosida baholash, tezkor teskari aloqa tashkil etish hamda o'quvchining o'z faoliyatini tahlil qilishini qamrab oladi.

Mazkur bloklarning o'zaro uzviyligi va izchil integratsiyasi funksional savodxonlikni rivojlantirishga yo'naltirilgan yaxlit pedagogik mexanizmni shakllantiradi. Bunda har bir blok keyingi bosqich bilan uzviy bog'lanib, maqsadni belgilashdan boshlab natijani baholash va refleksiv tahlilgacha bo'lgan yagona pedagogik jarayonni ta'minlaydi. Boshlang'ich sinflarda funksional savodxonlikni tashkil etishda o'quv faoliyatining maqsadi va mazmunini belgilash, amaliy topshiriqlarni tanlash, o'quvchilarni faol faoliyatga jalb etish hamda erishilgan natijalarni aniqlash va baholashning o'zaro uyg'unligi muhim ahamiyat kasb etadi^[10].

Shuningdek, xalqaro konsepsiyalarda raqamli o'qish faqat matn mazmunini anglash bilan cheklanmay, bir nechta axborot manbalarini qiyoslash, ma'lumotlarning ishonchlilik darajasini aniqlash hamda raqamli makonda mazmun hosil qilish jarayonlari bilan ham uzviy bog'liqligi ta'kidlanadi. Mazkur holat boshlang'ich ta'lim bosqichida ham funksional savodxonlikka yo'naltirilgan topshiriqlarni izchil ravishda raqamli hamda multimodal mazmun bilan kengaytirish zarurligini ko'rsatadi. Raqamli vositalar ta'limning asosiy pedagogik maqsadini almashtirmasdan, aksincha, mazkur maqsadlarni samarali ro'yobga chiqarishga ko'maklashuvchi didaktik vosita sifatida qo'llanilishi lozim.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ta'lim platformalaridan foydalanish boshlang'ich sinf o'quvchilarida funksional savodxonlikni shakllantirish va takomillashtirish uchun samarali didaktik sharoitlarni vujudga keltiradi. Mazkur platformalar orqali o'quvchilarning matn hamda multimodal ma'lumotlar bilan ishlash, zarur axborotni izlab topish, saralash, tahlil etish, qiyoslash va kundalik hayotga oid vaziyatlarda tatbiq etish, muammoli holatlarga yechim topish hamda o'z o'quv faoliyatini mustaqil tahlil qilish va baholash ko'nikmalarini izchil ravishda rivojlantirish imkoniyati yuzaga keladi.

Tadqiqot yakunlari funksional savodxonlikni rivojlantirish jarayonida ta'lim platformalaridan foydalanishning ustuvor pedagogik imkoniyatlari sifatida real hayotga yaqin vaziyatlarni raqamli shaklda modellash, interaktiv topshiriqlardan samarali foydalanish, multimodal axborotni qabul qilish va qayta ishlash, o'quvchilarga individual topshiriqlarni moslashtirib berish, tezkor teskari aloqani yo'lga qo'yish hamda o'z-o'zini tahlil qilishga yo'naltirilgan refleksiv faoliyatni faollashtirish kabi yo'nalishlarni belgilash imkonini berdi.

Ta'lim platformalaridan foydalanishning yuqori natijadorligini ta'minlash maqsadida raqamli topshiriqlarni sodda reproduktiv mashg'ulotlardan murakkab amaliy faoliyatga qarab izchil bosqichlarda shakllantirish maqsadga muvofiqdir. Kelgusida olib boriladigan tadqiqotlarda ishlab chiqilgan model asosida boshlang'ich sinflarda tajriba-sinov jarayonlarini yo'lga qo'yish, funksional savodxonlikning dastlabki va yakuniy ko'rsatkichlarini belgilangan mezonlar asosida qiyosiy tahlil qilish, shuningdek, ta'lim platformalaridan foydalanishning ta'limiy samaradorligini statistik usullar orqali aniqlash maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi PF-5712-son¹ "O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Farmoni.

¹ <https://lex.uz/ru/docs/-4312785>

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-son² "Raqamli O'zbekiston - 2030 strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son³ "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni.
4. OECD. PISA 2022 Assessment and Analytical Framework. Paris: OECD Publishing, 2023.
5. OECD. PISA 2022 Results. Volume I: The State of Learning and Equity in Education. Paris: OECD Publishing, 2023.
6. OECD. How does PISA define and measure reading literacy? PISA in Focus, No. 101. Paris: OECD Publishing, 2019. DOI: 10.1787/efc4d0fe-en.
7. OECD. PISA 2018 Assessment and Analytical Framework: Reading, Mathematics and Science. Paris: OECD Publishing, 2019.
8. UNESCO. UNESCO-UNICEF-ITU Charter for Public Digital Learning Platforms. Paris: UNESCO, 2026.
9. UNESCO. Expanding access to learning through digital innovation: UNESCO's LearnBig initiative. Paris: UNESCO, 2026.
10. Mirxalilova N. A. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida funksional savodxonlikni tashkil etish // Лучшие интеллектуальные исследования. – 2025. – № 38.

² <https://lex.uz/docs/-5030957>

³ <https://lex.uz/ru/docs/-5841063>

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №10(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.